

SUINTERESUOTŲ INSTITUCIJŲ PASTABŲ IR PAISŪLYMŲ DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 130 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-159 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠOJO SAUGUMO TARNYBOS ĮSTATYMO NR. X-813 7 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. VXP-160“ PROJEKTO

Eil. Nr.	Institucija	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai
1.	Teisingumo ministerija (2025-04-11 raštas Nr. (1.6 Mr) 2T-329)	<p>1. Išvados projekto 1.1 papunktyje nurodoma, kad atsižvelgus į besikeičiančią geopolitinę situaciją, valstybės atsparumas ir reagavimas į kylančias grėsmes, įskaitant kritinės infrastruktūros apsaugą, turi išlikti valstybės ir Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VST) veiklos prioritetu. Neneigiant nurodytų prioritetų svarbos, šiame kontekste svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad ir teismų, kaip vienos iš valdžios institucijų, vykdančių teisingumo funkciją Lietuvoje, apsauga, kartu teisės viršenybės principo, kaip demokratinės valstybės pagrindo, išsaugojimas, taip pat turėtų būti valstybės ir jos institucijų prioritetas. Pagal plačiai Konstitucinio Teismo išplėtotą teisėjų nepriklausomumo doktriną teisėjo asmens neliečiamumas yra teisėjų nepriklausomumo principo sudėtinė dalis. Teisėjo ir teismų nepriklausomumo garantijų visumos vertinimas leidžia teigti, kad jos tarpusavyje yra glaudžiai susietos, pažeidus kurią nors iš teisėjo ir teismų nepriklausomumo garantijų gali būti pakenkta teisingumo įgyvendinimui, kiltų pavojus, kad nebus užtikrinamos žmogaus teisės ir laisvės, nebus garantuota teisės viršenybė.</p> <p>Tai, kad teismų saugumas turėtų būti suprantamas kaip teismų nepriklausomumo įgyvendinimo sąlyga, pabrėžiama ir tarptautiniuose teisės aktuose. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta kiekvieno asmens teisė į tai, kad jo bylą per kiek įmanoma trumpesnę laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Teismų nepriklausomumo reikalavimas yra neatsiejamas nuo teismo paskirties ir yra teisės į veiksmingą teisminę apsaugą ir pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą esmė taigi ir teisinės valstybės vertybės išsaugojimo garantas. Europos Tarybos rekomendacijos CM/Rec(2010)12 38 p. pažymėta, kad turi būti imamasi visų reikalingų priemonių teisėjų saugumui užtikrinti. Šios priemonės</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Teikiamame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-159 ir Lietuvos Respublikos viešojo saugumo tarnybos įstatymo Nr. X-813 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-160“ projekte (toliau – Nutarimo projektas) pritariama siekiui užtikrinti aukštą teismų saugumo lygį, stiprinti fizinę teismų pastatų apsaugą ir viešosios tvarkos palaikymą juose. Papildomai pritartina Teisingumo ministerijos argumentams, kad teismų saugumas turėtų būti suprantamas kaip teismų nepriklausomumo įgyvendinimo sąlyga. Tačiau atsižvelgiant į priežastis, paskatinusias teikti siūlomus teisinio reguliavimo pakeitimus, ir įvertinus Teisėjų tarybos 2025 m. balandžio 10 d. išvadą Nr. 36P-39-(1.13.Mr) „Dėl teisės akto projekto Nr. 25-5494 derinimo“, kurioje pažymima, kad šiai dienai 79 proc. teismų pastatų neturi įeigos kontrolės priemonių asmenų ir daiktų patikrai, tik 36 proc. teismų pastatuose esančių teismo posėdžių salių turi atsarginius išėjimus, skirtus teisėjams ir posėdžių sekretoriams, į 34 proc. teismo pastatų tarnybines patalpas galima nekliudomai pakliūti iš viešų zonų, 25 proc. teismų neturi vaizdo stebėjimo kamerų, kurios fiksuotų vaizdą realiu laiku ir kitus įvardinamus fizinės teismų pastatų ir jų teritorijų trūkumus bei atkreipiant dėmesį ir į Teisėjų tarybos indikacijas, kad ilgą laiką neskyrus finansavimo, daugelio teismų objektų saugumo infrastruktūra, turimos saugumo užtikrinimo priemonės, teisinės bei organizacinės procedūros teismuose yra nepakankamos, be kita ko vertinant Teisėjų tarybos išvadoje pridėdamą saugumo priemonių poreikio suvestinę, kurioje nurodomi fizinės saugos priemonių poreikiai, teigtina, kad</p>

	<p>turėtų apimti teismų bei teisėjų, kurie galėtų tapti grasinimų ar smurtinių veiksmų aukomis, apsaugą. Europos Tarybos rėmuose Europos veiksmingo teisingumo komisija (European Commission for the Efficiency of Justice, CEPEJ) 2014 m. patvirtino gaires dėl teismų organizavimo ir prieinamumo, kuriose, be kita ko, aptariami teismų rūmų saugumo aspektai (100-107 p.) (atitinkamo saugumo lygio ir saugumo zonų nustatymas, kabinetų su keliais išėjimais įrengimas, saugių patalpų įrengimas, signalizacijos (pagalbos mygtukų) įrengimas).</p> <p>Lietuvos teismai, kaip ir kitos valstybės institucijos, gali būti autoritarinių režimų sabotažo objektais. Be to, Lietuvos teismai jau yra susidūrę su tiesioginiu teisėjų persekiojimu išnagrinėjus Sausio 13-osios bylą. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte pateikta informacija taip pat pagrindžia būtinybę spręsti teismų, teisėjų saugumo klausimus – pateikti konkretūs faktai, įrodantys, kad esamas teismų saugumo lygis, taikomas pagal galiojančią teisinį reguliavimą, nėra pakankamas.</p> <p>Pažymėtina, kad teismų bendruomenė taip pat yra išreiškusi poziciją, jog teismų nepriklausomumas yra teismų saugumo sudėtinė dalis, o saugumas teismuose turėtų būti suprantamas kaip ne tik teisėjų, teismų ir teismų savivaldos institucijų, bet ir visos valstybės interesas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Teisingumo ministerijos vertinimu, Lietuvos teismų saugumo didinimas taip pat turėtų būti suprantamas kaip prisidėjimas prie esminių nacionalinio saugumo interesų užtikrinimo. Teisingumo ministerija visiškai palaiko tokią teismų bendruomenės poziciją, todėl pritaria Įstatymų projektais siekiamiems reguliavimo tikslams ir jų įgyvendinimui numatytoms teisinio reguliavimo priemonėms, kurios leis užtikrinti būtiną teismų saugumo lygį.</p> <p>2. Išvados projekte dėstomi argumentai, kad VST priskyrimas saugoti teismus būtų nominalus, neekonomiškas, neatitiktų efektyvaus valstybės biudžeto lėšų panaudojimo, tačiau nėra pateikiami tai pagrindžiantys objektyvūs skaičiavimai. Išvados projekto 1.3 papunktyje tik pateikiami pavyzdžiai dėl ministerijų pastatų saugojimo tvarkos pakeitimų, kurie nėra identiški teismų pastatų apsaugos ir viešosios tvarkos juose palaikymo poreikiams, kad vien jų pagrindu būtų galima daryti atitinkamas išvadas dėl Įstatymų projektais siūlomo teisinio reguliavimo. Atitinkamai,</p>	<p>teismai turėtų būti aprūpinti papildomomis fizinės saugos priemonėmis, kurios yra identifikuotos Teisėjų tarybos. Be kita ko įgyvendinant teismų pastatų fizinės apsaugos stiprinimo ir incidentų užkardymo priemones, tikslinga įvertinti Policijos departamento prie VRM bei VST pareigūnų turimas kompetencijas reaguojant į incidentus, užtikrinant viešąją tvarką ir užtikrinant kritinės infrastruktūros apsaugą. Institucijų bendradarbiavimas teikiant metodinę pagalbą standartizuojant teismų apsaugą, ieškant papildomų bendradarbiavimo algoritmų aukštos apsaugos ir viešosios tvarkos palaikymui teismuose svarstyti ir apie bendro tarpinstitucinio algoritmo teismų apsaugos užtikrinimui peržiūra.</p> <p>Paiškinimas</p> <p>Teiktame Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvados projekte minima, kad teisinio reguliavimo pakeitimai būtų neefektyvūs ir sudėtingai įgyvendinami atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu VST turi Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Visagino struktūrinius padalinius, kurie neapima visų Lietuvos Respublikos teritorijų. Dėl įvardintos priežasties teismų pastatų apsauga ir viešosios tvarkos palaikymas juose neužtikrintų operatyvaus pajėgų valdymo, VST pareigūnams siekiant užtikrinti teismų pastatų</p>
--	---	---

	<p>manytina, kad Išvados projekte pateikta išankstinė prezumpcija, kad Įstatymų projektais VST siūloma paversti funkcija „būtų tiesiog nominali“, nėra nei pagrįsta, nei korektiška, kadangi įstatymų leidėjui priėmus atitinkamą teisinį reguliavimą, atsakingoms institucijoms kiltų konkreti pareiga užtikrinti šio reguliavimo įgyvendinimą. Teismai taip pat pabrėžia, kad svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Teisėjų taryba, Nacionalinė teismų administracija ir teismai, eilę metų pagal savo turimus finansinius resursus sistemškai ir aktyviai imasi organizacinių priemonių apsaugai Lietuvos teismuose užtikrinti, tačiau saugumo lygis Lietuvos teismuose, palyginus jį su kitomis Europos Sąjungos šalimis, yra aiškiai nepakankamas.</p>	<p>apsaugą papildomai teiktų važiuoti nuo artimiausių struktūrinių padalinių, o tai reikalauja papildomų logistinių išlaidų ir tam tikrais atvejais apmokėjimo už viršvalandžius. Be kita ko pakankamam teismų saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimo lygiui pasiekti reikalingas pakankamas pareigūnų skaičius. Pažymėtina, kad šiai dienai VST yra įsteigtos 1229 pareigybės, iš kurių 823 yra užimtos, t.y VST laisvų pareigybių skaičius sudaro 33 proc. Atsižvelgtina ir į tai, kad užtikrinant nacionalinio saugumo interesus VST nuo 2025 m. sausio 15 d. pradėjo saugoti LitPol Link skirstyklą, o nuo 2025 m. balandžio 1 d. pradėjo saugoti ir Klaipėdos aukštos įtampos nuolatinės srovės keitiklį (NordBalt), sprendimai papildomai saugoti šiuos objektus VST pajėgomis neabejotinai reikalauja papildomų žmogiškųjų resursų. Papildomos funkcijos, tokios kaip teismų pastatų apsauga ir viešosios tvarkos užtikrinimas juose VST pajėgomis, tik dar labiau paveiktų VST žmogiškųjų resursų valdymą ir neigiamai atsilieptų ne tik teismų pastatų apsaugos organizavimui, tačiau ir esamų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos organizavimui. Todėl dar kartą būtina atkreipti dėmesį į tai, kad dėl pareigūnų ir kitų reikalingų resursų trūkumo, įstatymų projektais siūlomi teisinio reguliavimo pokyčiai neleistų išspręsti teismų apsaugos užtikrinimo problemas.</p> <p>Atsižvelgta iš dalies Žr. Išvados 1, 2 pastabos įvertinimą.</p> <p>Pažymėtina, kad Teisėjų tarybos rašte nėra matomas vienareikšmiškas įsitikinimas, jog teismų pastatus turėtų saugoti būtent VST ar policijos pareigūnai (ką teigia ir ES reglamentavimas, kuris nenumato būdų, kaip turėtų būti užtikrinamas teismų ir teisėjų saugumas, tačiau akcentuoja, jog priemonės, užtikrinančios teisėjų saugumą, yra būtinos, siekiant įgyvendinti teisės viršenybės principo reikalavimus), todėl viena iš problemos sprendimo priemonių priklauso nuo teismams skiriamo pakankamo finansavimo, kad būtų galima standartizuoti organizacinius ir techninius apsaugos užtikrinimo reikalavimus. Be kita ko įvertinus, kad šiuo metu galiojanti Teismų įstatymo 130 straipsnio 1 dalies nuostata, pagal kurią</p>
	<p>3. Išvados projekto 2 punkte referuojama į Lietuvos policijos generalinio komisaro 2012 m. rugsėjo 14 d. įsakymą Nr. 5-V-626 „Dėl rimties ir tvarkos palaikymo teismuose“, kuriame nustatytos kai kurios teismų rimties ir tvarkos palaikymo priemonės, taip pat akcentuojama, kad artimiausiu metu planuojama pagerinti pavojaus signalų priėmimo ir reagavimo į juos patikimumą, atsisakyti technologiškai pasenusio sprendimo pavojaus signalus priimti telefono linijomis ir kt. Teisingumo ministerijos vertinimu, nors šiuo metu Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos atliekami veiksmai, nukreipti į teismų saugumo gerinimą, prisideda prie Lietuvos teismų saugumo užtikrinimo, tai nekeičia poreikio užtikrinti pilną visų Lietuvos teismų pastatų fizinę apsaugą ir viešosios tvarkos palaikymą juose.</p> <p>Atitinkamai Išvados projekto 3 punkte nurodoma, kad kompleksinius sprendimus dėl teismų apsaugos derėtų priimti</p>	

	<p>atsižvelgiant į darbo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2025 m. sausio 22 d. įsakymu Nr. 1R-15 „Dėl darbo grupės sudarymo“, veiklos rezultatus. Atkreipiame dėmesį į tai, kad teisingumo ministro įsakymu sudarytoje tarpinstitucinėje darbo grupėje sprendžiama dėl įvairių priemonių, skirtų teismų saugumo lygio didinimui, tačiau jos veikimas savaime nepaneigia galiojančio reguliavimo peržiūros būtinybės. Teismų saugumo klausimas turi ir gali būti sprendžiamas kompleksinėmis priemonėmis – tiek įstatyminio reguliavimo pakeitimais, tiek organizacinėmis, vidinėmis priemonėmis, todėl organizacinių priemonių svarstymas ir galimas taikymas neturėtų būti atskiru pagrindu nepritari Įstatymų projektais siūlomam teisiniam reguliavimui. Be to, teismų bendruomenės vertinimu, pakankamas teismų saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimo lygis Lietuvoje būtų pasiektas tik tuo atveju, jeigu teismų apsaugai būtų suteikiamas pakankamas pareigūnų skaičius. Tai leistų nedelsiant reaguoti ir užkardyti kylančias pavojingas situacijas.</p> <p>Atsižvelgus į nurodytas aplinkybes, Teisingumo ministerijos vertinimu, Išvados projekto 2 ir 3 punktuose dėstoma informacija nepagrindžia to, kad Įstatymų projektų siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte įtvirtinto teisėkūros tikslingumo principo, reiškiančio, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir teisės aktas priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis, ir kad šiuo atveju Įstatymų projektais keliami tikslai dėl teismų apsaugos tikrai gali būti pasiekiami kitomis priemonėmis. Įstatymų projektais siūlomos priemonės, priešingai nei nurodoma Išvados projekte, leidžia spręsti Įstatymų projektų aiškinamajame rašte identifikuotas teismų saugumo problemas ir pasiekti didesnę teismų saugumo lygį nei yra šiuo metu. Nesiėmus teisėkūros priemonių, o esmines teismų saugumo problemas sprendžiant tik esamomis ir naujai planuojamomis organizacinėmis priemonėmis, reikiamas teismų saugumo lygis Lietuvoje nebus pasiektas.</p>	<p>tvarką ir rimtį teismuose padeda užtikrinti policija, ne visiškai atitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 6 punkte nurodytą aiškumo principą, VRM siūlo tikslinti Teismų įstatymo 130 straipsnio 1 dalį išdėstant ją taip: „Tvarką ir rimtį teismuose užtikrina policija vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka“. VRM vertinimu tokia nuostatos formulotė sudarytų teisinės prielaidas nustatyti aiškų teismų apsaugos organizavimo algoritmą, o esant poreikiui jį tikslinti reaguojant į besikeičiančią saugumo situaciją.</p>
--	--	--